

Asia: VN/14717/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Edustaako vastaaja

Työmarkkinakeskusjärjestöä

Voitte kirjoittaa lausuntonne palkkatukea koskien alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä ehdotetaan heikennystä kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuuteen hyödyntää palkkatukea. Heikennykset tehdään poistamalla kunnilta ja kuntayhtymiltä mahdollisuus hyödyntää palkkatukea ammatillisen osaamisen parantamiseen. Käytännössä esityksellä tavoitellaan hallitusohjelmassa linjattua työllisyysmäärärahojen 37 miljoonan euron leikkausta. Heinäkuun 2023 ja huhtikuun 2024 välillä alkaneista kuntien ja kuntayhtymien palkkatukijaksoista noin 70 prosenttia oli myönnetty ammatillisen osaamisen parantamisen perusteella. Esitys rajoittaisi toteutuessaan todella merkittävästi kuntien ja kuntayhtymien mahdollisuuksia hyödyntää palkkatukea. STTK vastustaa esitystä.

Hallituksen esityksen perustelut muutoksesta ovat puutteellisia. Esitystä perustellaan paitsi hallitusohjelman mukaisena työllisyysmäärärahojen leikkauksena myös palkkatuen kohdentamisella yksityiselle ja kolmannelle sektorille. Leikkauksen seurauksena yksityisen ja kolmannen sektorin saaman palkkatuen osuus palkkatuen kokonaismenoista toki nousee, mutta aidossa kohdentamisessa kuntien ja kuntayhtymien palkkatuen leikkauksesta kertyviä varoja olisi todella kohdennettu yksityisen ja kolmannen sektorin palkkatukeen. Lisäksi kohdennuksen tarkoitus on epäselvä, kun nykyiselläänkin palkkatuesta valtaosa kohdistuu yksityiselle ja kolmannelle sektorille. Lisäksi palkkatuen käyttöä yksityisellä sektorilla on jo edistetty aiemmilla säädösmuutoksilla.

STTK kiinnittää huomiota esityksen vaikutusarviointiin. Esityksessä on käyty läpi tutkimuskirjallisuutta palkkatuen vaikutuksista.

Vaikka tutkimuskirjallisuudessa julkisen sektorin palkkatuen vaikutukset ovat vähäisiä, liittyy arviointiin hallituksen esityksessäkin ansiokkaasti esiin tuotuja haasteita. Tutkimuksissa ei esimerkiksi ole pystytty täysin sulkemaan pois mahdollisuutta, että julkisen sektorin palkkatuella työllistetään keskimäärin vaikeammin työllistyviä henkilöitä kuin yrityksiin. Toisaalta tutkimustenkin mukaan pidempiaikaisen työttömyyden jälkeen myös julkisen sektorin palkkatuella näyttää olevan vaikutusta työllisyyteen. Julkisen sektorin palkkatuen vaikutusten arviointiin liittyykin useita haastavia piirteitä, mikä vaatii arvioinnin kehittämistä. Toisaalta potentiaalisesti pitkien työttömyysjaksojen keskellä pelkillä palkkatukijaksoilla voi olla niiden kautta työllistyville merkittäviä hyvinvointivaikutuksia, mihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota myös arvioinnissa.

Hallituksen esityksestä kuitenkin myös puuttuu olennaisia perustietoja. STTK katsoo, että esityksessä pitäisi selkeästi tuoda esiin kuinka suuresta leikkauksesta on kyse. Palkkatukea on maksettu vuosittain noin 200-250 miljoonaa euroa, joten lähes 40 miljoonan euron leikkaus vastaa pahimmillaan 20 prosenttia palkkatuen kokonaismenoista. Esityksessä tuodaan lisäksi mekanismien tasolla esille uudistuksen vaikutuksia kuntien palkkakustannuksiin. Vaikka muutokseen liittyy esityksessäkin mainittua merkittävää epävarmuutta, pystyisi kuntien palkkakustannusten vaikutuksia haarukoimaan tarkemmin. Rekistereistä löytynee tietoa esimerkiksi nykyisistä palkkakustannuksista ja palkkatuetussa työssä olevien määristä, joita hyödyntämällä haarukointi voitaisiin tehdä.

Esityksessä todetaan, että ”ehdotettu muutos parantaisi 60 vuotta täyttäneiden pitkään työttömänä olleiden asemaa, kun heidän mahdollisuutensa työllistyä palkkatuella tuettuun työhön kunnalle tai kuntayhtymälle, säilyisi”. STTK katsoo, että tämä merkintä on poistettava esityksestä tai sitä on avattava. On vaikea nähdä, miten nykytilan säilyminen 60 vuotta täyttäneiden pitkään työttömänä olleiden osalta parantaisi heidän asemaansa. Lisäksi yhdistettynä muihin muutoksiin 60 vuotta täyttäneiden pitkään työttömänä olleiden asema palkkatuen käytössä jää avoimeksi.

Lopuksi STTK kiinnittää huomiota palkkatuen kehityksen ja käytänteiden seurantaan. Työvoimapalveluiden kuntasiirron yhteydessä palkkatuen rahoitus siirtyy osaksi kuntien yleiskatteista valtionosuutta. Esityksen mukaan kunnilla on siis mahdollisuus panostaa palkkatukeen joko enemmän tai vähemmän kuin mitä laskennallinen rahoitus olisi. Kun valtionosuusmuutokseen yhdistyy näin merkittävä leikkaus, herää väistämättä kysymys palkkatuen kehityksestä lähitulevaisuudessa.

STTK katsoo, että palkkatuen käytön seurantaan tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Samalla tulisi tarkastella palkkatuen vajaan käytön syitä ja seurauksia. Hallituksen esityksessä tuodaan muun muassa esiin, että mahdollisuutta pitempään palkkatukeen 60 vuotta täyttäneiden pitkään työttömänä olleiden osalta hyödynnetään suhteellisen vähän. Tämä syy tulisi selvittää.

Voitte kirjoittaa lausuntonne valmiuslakia koskien alla olevaan tekstikenttään

Valmiuslain osalta muutosten tarkoitus on saattaa laki ajan tasalle, kun työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirron yhteydessä tapahtuu muutoksia. STTK pitää lain ajan tasalle saattamiseen tähtääviä muutoksia perusteltuina.

Lisätietoja Tom-Henrik Sirviö, ekonomisti

tom-henrik.sirvio@sttk.fi

Gylling Päivi
STTK ry.